

GAZETA TRANSILVANIEI

ZIAR POLITIC NAȚIONAL.

REDAȚIA
ȘI ADMINISTRAȚIA
Târgul Inului Nr. 30.

INSERATELE
se primesc la administra-
ție. Prețul după tarif
și învolat.

Manuscrisele nu se în-
napoiază.

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 24 Cor.
Pe o jum. de an 12
Pe trei luni . . . 6
Pentru România și
străinătate:
Pe un an . . . 40 lei.
Pe o jum. de an 20

TELEFON Nr. 226.

În jurul mormântului celui din urmă tribun.

De Dr. V. Moldovan.

În săptămâna trecută, observatorul cursului vieții noastre publice a fost martor unui curios joc al sortii.

Luni în 31 Martie ni s'a oferit spre citire una dintre cele mai dureroase pagini ale prezentului nostru, lipsit de avântul vremilor mari, înțeleg *înfrângerea dela Sasca*.

În acelaș timp, în inima munților noștri Apuseni, în pitorescul și istoricul Câmpeni, trece la cele eterne, *cel din urmă martor al vremilor de mărire și vitejie națională*.

A doua zi după alegerea dela Sasca am așezat în mormânt pe cel din urmă tribun, pe *Clemente Aiudeanu* și cu el am îngropat o pagină din *trecutul* neamului pe care e scris cu litere de aur: 1848-1849.

În zilele aceste în mintea și în sufletul nostru al celor de azi s'au amestecat durerile și desiluțiile *trecutului* cu suferințele și îngrijorările *prezentului*.

Anul 1848 nu e numai începutul unei ere nouă, ci e o *piatră de încheiere a unui șir întreg de frământări și convulsii revoluționare a unui popor de iobagi, cari nu mai avea ce pierde și prin urmare era gata întotdeauna să rischeze totul*.

Cu anul 1848 se încheie șirul de revoluții țărănești dintre cari cele de la 1437, 1784 și 1848 au fost numai nește culmi, cari s'au ridicat peste cele multe, parte mai mici, parte locale.

Deși partidul național român abia în 1881 a declarat *expressis verbis*, că stă pe teren curat legal și va lupta exclusiv pe cale legală, pentru dreptele lui revendicări, putem afirma că poporul român *îndată după 1848 s'a pus pe terenul legalității și a rupt cu arma politică revoluționară*. Istoria poporului irlandez, care seamănă în multe puncte cu istoria și soarta

noastră, încă are un astfel de dat istoric, despre care putem zice că e o punte de trecere dela tactica de luptă revoluționară, pe care a întrebunțat-o fața de opresorii englezi dela prima lor descălecare. Ia terenul de luptă legal și constituțional. Datul acesta e anul 1801, adică anul când s'a făcut uniunea forțată și mișlească a Irlandei cu Anglia.

Au fost și după 1801 micitulburări. Irlandezii au întrebunțat și arme de luptă, cari nu se pot numi chiar legale cum e boicotul și asasinatele politice. Dar după 1801 nu s'au mai iscat revoluții ca cele dia 1598, 1700 sau 1798.

Abandonarea tacticii revoluționare nu e a se atribui numai forței fără seamăn a puterii armate a statelor. Pentru că revoluția așa numită a „comunei” dela 1870 din Paris e dovadă, că atunci când se umple pârharul, tot e cu puțință o revoluție chiar și în potriva armelor cu repetiție și a mitrailelor. Irlandezii însă au abandonat arma revoluționară înainte de toate din motive de *cumințenie politică* convingându-se din *înfrângerea* de mai înainte, că nu se pot măsura cu puterea covârșitoare a Angliei.

Cel mai ponderos motiv a fost însă faptul, că nu peste *multă vreme după uniunea cu Anglia Irlandezii au fost recunoscuți de cetățeni cu drepturi egale, atât politice cât și religioase*.

Emanciparea bisericii catolice și înzestrarea poporului cu drept de vot, au fost *acele mijloace, cari au moderat avântul revoluționar al Irlandezilor*.

Îmbunătățirea sortii țaranului român după 1848, prin improprietărea lui, și cuprinderea poporului român în cadrele, — până acum numai formale — ale egalității de drept cetățenească, au făcut ca și la noi să se abandoneze tactica revoluționară.

Durere, nu putem spune aceleași lucruri despre emanciparea noastră națională, care cu toate că s'au dat pentru ajungerea acestui scop un șir întreg de lupte, purtate pe teren legal și cu arme le-

gale, în decurs de șese decenii și jumătate, nu s'a apropiat mai nici cu un pas de țânta dorită. Așa că după aproape trei pătrare de veac, când stăm nemângăiați la mormântul celui din urmă tribun și martor al vremilor de vitejie românească, trebuie să constatăm, că încă e departe *soarele libertății naționale*.

În fața mormântului lui Aiudeanu ne-a venit din depărtatul Banat valuri de strigăte de durere ale sutelor de țărani români bătuți și schingiuiți de jandarmi nu ca cetățeni, ci ca Români și nu pentru că nu au votat cu stăpânirea, ci pentru că au ținut morțiș la *standardul partidului național român*.

În fața mormântului celui din urmă reprezentant al *trecutului* se părea, că a pluit în aer îngrijorarea *prezentului*, și în inima multora se va fi furiașat *îndoiala că oare mergând pe calea aceasta, puteam asigura și elupta viitorul, atât de mult dorit?*

Tuturor celor cari încep a-și pierde credința, tuturor sovăitorilor să le servească drept isvor de întărire *mormintele eroilor, cari nu au trăit și nu s'au jertfit de giaba*.

Cassarea iobăgiei și egalitatea de drept, deși au fost postulate de ale timpului și ar fi venit de sigur și dacă noi am fi stat cu mâinile în sân — la tot cazul însă mai târziu — sunt *roadale văzute ale jertfelor și luptelor bărbăților generației de la 1848, dintre cari cel din urmă a fost Clemente Aiudeanu*.

E adevărat că azi trebuie să luptăm cu alte arme politice, potrivite veacului în care trăim. Dar pilda vrednică a luptătorilor de la 1848 ne spune, că de vom stărui cu același idealism și cu *aceeași îndărătnicie* și în luptele purtate pe teren legal, va trebui să vie și *ziua de izbăvire națională*. Să ne gândim la Irlandezii, cari după 110 ani de lupte purtate în cea mai mare parte cu arme legale azi și-au euptat autonomia patriei lor.

Aceasta e învățătura cea mai prețioasă și mai mângăietoare, când așezăm în pământul sfânt al Moșilor pe *cel din urmă tribun*. Cu moartea lui încheiem o *pagină glorioasă din trecut, dar care e destul de grăitoare, ca să ne scoală din toropeala prezentului trist și nemângăiat și să ne deschida orizonturile luminoase ale unui viitor mai bun, mai prielnic*.

La situație. În politica internă e liniște, dar se fac felurite combinații pentru viitorul apropiat. Punctul de plecare e sentința curții de apel din Budapesta, care cum știm, a cassat hotărârea tribunalului în procesul Lukács-Dézy. Dézy are să dovedească acuzele. În acest caz, ori și cum, Lukács ar fi compromis și ar trebui să plece. În vederea acesteia se fac combinații pentru viitorul șef de cabinet și se pomenește numele lui Lang, Berzeviczy, Hazai și mai nou și al ministrului de agricultură al contelui Serényi. Mai puțin se aduce în combinație acum numele lui Khuen.

Nu se știe cum se va prezenta partidul muncii față de Lukács. Cei de la putere zic, că partidul muncii e solidar cu Lukács și voiesc să aranjeze un banchet în onoarea lui. Ziarele opoziționale din contră spun, că în partid sunt neînțelegeri. În curând lucrurile se vor clarifica.

Lukács se ține tare și a declarat, că prin sentința tablei reg. și-a reprimat libertatea cuvântului. Apoi amănință, că va face destăinuri sensaționale despre cassa de partid a opoziției coalitate. Vom vedea.

În general în cercurile politice se observă o fierbere mai mult tănuită, ca preludiu la eventual-le vifore, ce vor urma în Maiu, după deschiderea camerei.

Demonstrații anti-austriace în Rusia. Zilele aceste au avut loc la Petersburg demonstrații mari în contra monarhiei noastre pe tema prigonirilor „fraților pravoslavnici” din Austro-Ungaria. Câteva mii de persoane, între cari numeroși deputați, consilieri, militari și studenți, s'au întrunit în acest scop în palatul nobilimei din Petersburg. A făcut mare senzație apariția

patriarhului de Antiohia, Gregoriu al IV-lea, care a binecuvântat adunarea. Președintele contele Bobrinschy a salutat pe patriarh spunând, că această binecuvântare se va resfrange și asupra fraților din Galiția, cari lăncezesc în temniți pentru credința lor. Deputatul Pavelko a vorbit de asemenea despre îngrozitoarele prigoniri, la cari sunt supuși ortodocșii din Austro-Ungaria. În decursul adunării s'a cântat: imnul țarului, cântece de războiu și imnul rușilor galițieni. Ofțerilor, cari erau de față li-s'au făcut ovațiuni, studenții i-au ridicat pe brațe și i-au purtat în jurul sălei. În mijlocul strigătelor „jos Austria, străiască armata rusă” s'a votat o rezoluție, în care se exprimă regretul pentru suferințele ortodocșilor prigoniti; în acelaș timp s'a cerut patriarhului, ca să se facă rugăciuni în bisericile din Rusia și America pentru ușurarea suferințelor celor cari se oflesc în temniți.

Rezoluția mai cere guvernului să intervie contra prigonirii ortodocșilor din Austro-Ungaria și să împună libertatea religioasă și aici întocmai cum prolegează monarhia catolicismul în teritoriile cucerite de Muntenegru.

Demonstrația aceasta panslavistă a cam supărat pe Țarul și în consecință a dat ordin sever ofțerilor ruși, să se abțină pe viitor dela astfel de meetinguri.

Situația internațională.

Se pare, că de-astădată suntem într'adevăr în ajunul apropiației încheieri a păcii, prin care în acelaș timp se va pune capăt și tuturor celorlalte conflicte ivite în urma războiului balcanic. Din toate centrele Europei se confirmă aceste știri optimiste, cari se bazează cu deosebire pe faptul, că Rusia, de asemenea și Bulgaria și Grecia nu mai s'unt dispuse să sprijină încă pe mai departe pe neastâmpăratul Nichita, care cât pe ci era să provoace o nouă conflagrație europeană.

Dela întrunirea de astăzi a reprezentanților ambasadurilor din Londra se așteaptă definitivă lămurire a situației. Știrile mai nouă sunt următoarele:

Silistra și diferendul româno-bulgar.

(Fine).

Aniversarea tratatului din San-Stefano. În ziua următoare asist la serbarea comemorativă a liberării Bulgariilor. Serbarea se face în piața mare între primărie și moșee. Jur împrejur sunt împânțați câțiva stâlpi împodobii cu steaguri tricolore. Trupele garnizoanei sosesc și se postează în formă de patruunghiu, vin apoi copilele de școală, cari acompaniază cu cântecele lor serviciul divin și pe urmă o cupă loc o mulțime, în haine de sărbătoare, compusă aproape exclusiv din bătrâni, femei și copii. După terminarea serviciului, trupa militară se reîntoarce la cazarmă; mulțimea însă se adună în jurul unei tribune improvizate, de pe care începe a vorbi un student tânăr. E vorba, firește, despre diferendul bulgaro-român. După reamintirea evenimentelor din trecut, pe cari le resimțesc în ziua aceasta toți Bulgarii, oratorul espune obiectul diferendului actual.

— Nu vă supărați pe poporul român — esclamă vorbitorul — acesta nu poartă vina pentru revendicările guvernului din București; numai politicianii, mânați de interese de partid, au pus pe tapet această chestie nefastă! Pentru ce vreau ei să ne anexeze cu forța? Ce am greșit, ca să fim tractați în chipul acesta? Este vre-un păcat în faptul că apărăm pe frații noștri din Macedonia? Toți bărbații noștri capa-

bili de arme au mers să combată pe inamicul secular; de cinci luni ei sufer și mor pentru patrie. Mergeți la primărie și veți afla afișate numele la patru sute de bravi de ai noștri, căzuți pe câmpiile Traciei, la umbra steagului nostru glorios. Ce vom zice noi aceloră, cari vor scăpa cu viața, când vor veni la căminele lor? Oare pentru aceea au luptat și au suferit ei atât de aspru, pentruca să fie constrânși să se facă români? Acesta să fie prețul învingerii, repurtate atât de scump? Și ce soarte vă așteaptă sub regimul străin? Voi faceți parte din o națiune democratică, unde domnește egalitatea. unde averile sunt împărțite just, unde toți se bucură de aceleași drepturi politice. România este un stat feudal, poporul acolo nu e luat în seamă, sufragiul universal acolo nu există. Bulgarii din Dobrogea, supuși Românilor, au trăit peste 30 ani sub un regim special și nefavorabil. Ca bulgari, ca oameni, noi nu putem primi anexarea.

Această vorbire pronunțată cu o voce caldă și pasionată părea că impresionează viu pe ascultători. Nici o manifestare nu a întâmpinat pe orator, ci o tăcere posomorâtă de o mie de ori mai impresionantă decât aclamările.

Cât valorează Silistra din punct de vedere economic și strategic. Despre viața economică din Silistra o puțin de zis. Portul său care servea odinioară o regiune estinsă, a fost lipsit de-o parte bună a ținutului cel alimentat; tractatul din 1878 a făcut să treacă frontiera română aproape de murla ce-

tății. De atunci aceasta abia mai vegetează.

Nu rămâne decât să examinăm situația din punct de vedere strategic. Silistra odinioară făcea parte din quadrilaterul Dunărei de jos cu Rusciucul, Chomula și Varna. Aceste localități, deși foarte vechi, au jucat un rol însemnat și în decursul ultimului războiu turco-rus. Ele au împiedecat armata moscovită să debarce în Bulgaria orientală și au slăbit să treacă fluviul mai în sus, pe la Silistra.

Silistra e dominată de un platou cu o lățime de 60 metri, sau mai exact de trei pînteni, cari se infundă, declină în o pantă lină și apoi se pierd la câțiva pași de primelă case din oraș. — Pe acești trei pînteni au construit Turcii în 1810 trei întărituri: Medjidjie Table, Ordou Table și Arab Table. Tratatul din Berlin a lăsat pe cele două dintâi drept teritor bulgar, și pe a treia a dat-o Românilor. Eu am avut ocaziune să străbat de-alungul fortăreaței Medjidjie Table, o redută drept unghulară, estinsă cam de 100 metri, de tot părăsită și lipsită de tunuri. Șanțul redutei se surpă și numai partea de piatră din lăuntru îl mai susține. Chiar de ar fi compusă linia fortăreței din lucrări mai moderne și bine întărite, aceasta nu ar avea nici o valoare militară serioasă, căci frontiera o strătae în două și astfel o neutralizează atât pentru bulgari cât și pentru români.

Nu e surprinzător deci, că ultimele propoziții ale guvernului din Sofia au cuprins cedarea întăriturilor Ordou

Table și Medjidjie Table, cu toată paguba ce ar suferi-o, prin cedare, locuitorii din Silistra, cari ar pierde vilele, grădinile și isoarele ce alimentează orașul. Acest ofert nu a satisfăcut pe Români, a căror ținte strategice cuprind un teren mai vast. Iată le: Pentru a apăra frontiera Dobrogei în contra unui atac bulgar îndreptat spre Constanța, ori spre podul Cernavoda, rău asigurat, Româniil vreau să stabilească între Dunăre și Marea neagră o linie de întărire solidă. Aceasta barieră, inomis, trebuie să fie proptită la cele două extremități pe fortărețe de primul rang. Punctul de proptă oriental va fi Mangalia, a cărei lagună afundă de 30 metri ușor poate fi legată cu marea și, ea va servi de port maritim pentru flota de războiu ce vreau să o sporască Româniil. Ce privește punctul de proptă din vest, acesta va trebui să fie legat cu România propriu zisă prin un pod pentru drum de fier. Iar din sus de Cernavoda Silistra este primul punct, unde poate fi construit acest pod. Aici se începe în sula Baltea, al cărei sol mlaștinos nu are coeziunea de lipsă pentru a susține construcțiuni din mase metalice. Singură Silistra întrunește condițiunile dorite. România nu se poate lipsi nici de oraș, unde trebuie să se termine podul, nici de-o zonă cu un cerc de mai mulți kilometri, pe a cărei perimetru ea va construi fortărețe capabile de a apăra teritoriul în contra proiectelor de un calibru mare. Medjidjie Table și Ordou Table sunt cu mult mai apropiate decât să poată servi spre scopul acesta. Frontiera nouă în loc de a se

începe la Medjidjie Table și a se termina lângă mare la înălțimea Dobricului, — dupăcum au propus mai pe urmă în Sofia — s'ar începe la câțiva kilometri din sus de Silistra și s'ar termina la Balchik.

Bulgarii zic: »Noi repetăm, că nu avem nici o intenție ostilă față de România. Dovadă este faptul, că armata noastră nu are nici un singur echipagiu de poduri, pe când românii au un material, cu ajutorul căruia ei pot arunca peste Dunăre un pod de năi eventual două și pe lângă aceea ei fac comande pentru a-și procura material nou. Ce privește proiectul lor referitor la Silistra, acela nu are numai caracter de apărare. Orașul transformat în fortăreață și legat de celălalt țărâm al Dunărei prin o cale ferată, ar deveni un punct ofensiv excepțional de păgubitor pentru noi. Armatele române cari s'ar concentra la adăpostul acestei fortărețe, s'ar putea arunca fără nici o greutate în inima țării noastre. Noi nu putem trăi sub această amenințare continuă».

Sfârșim publicarea acestui articol cu observarea: Deși scriitorul francez nu-i dă Silistrei vre-o importanță deosebită, rezultă din cele scrise că atât România cât și Bulgar a văd în forturile Silistrei un punct de-o însemnătate strategică cu mult mai mare, decât spune dansul.

Trad. G.

Pacea cu Turcia.

Chestia încheierii păcii cu Turcia progresează în mod îmbucurător. Știri din Sofia și Londra anunță, că aproape în toate chestiunile pendente s'a stabilit un acord între Statele balcanice și Turcia. Feste câteva zile preliminarile de pace vor fi semnate la Cealgea. După această domnitorii statelor balcanice împreună cu miniștrii lor se vor întruni la Salonic, ca să împartă prada de războiu.

De nu s'ar încăsă numai »frații« aliați la împărțirea pieței bietului Turc!

Regele Nichita

pare a fi revenit la gânduri mai senine și în același timp mai practice. Mai acum vreo 2 săptămâni nu putea sta nimeni de vorbă cu el, căci pusese alternativa: sau Scutari sau moartea! Acum, probabil în urma demersurilor Tăticului dela Nord, regele Nichita a mai adăus a »treia alternativă«, mai pacinică: sau 20 milioane!

Probabil că această alternativă va fi acceptată și de conferința dela Londra, în vederea căreia Muntenegrenii au încetat bombardamentul orașului Scutari. Intrebarea este acum, că cine va plăti aceste 20 milioane lui Nichita sau cine-i va garanta un eventual împrumut în suma aceasta.

În privința aceasta circulă diferite combinații. Între altele se spune că viitorul principat albanez—sărmanul!—va trebui să contragă un împrumut cu garanția Austro-Ungariei, Italiei și Rusiei, din care se va plăti lui Nichita o despăgubire în schimbul orașului Scutari. În ce privește despăgubirea teritorială se zice că Montenegro va căpăta teritoriul din jurul lacului Scutari și portul Medua sau, în cazul când n'ar aproba aceasta Austro-Ungaria, o parte din Sandjac — dacă se va învoi Sârbia. Cuvântul final îl va avea în orice caz reuniunea ambasadurilor din Londra.

Pentru orice eventualitate însă flota internațională a primit ordin să înceapă blocarea coastelor muntenegrene și albaneze. În caz de rezistență se vor debarca și trupe.

Agencia Reuter confirmă din nou apropiata abdicare a regelui Nichita. În anturajul regelui Nichita — spune amintita agenție — se vorbesc, cu regele s'a înțeles cu regele Petru al Sârbiei să abdică în favorul dinastiei Caragheorghevi în schimbul unui însemnat apănagiu.

Adecă tot chestie de geșeft!

Chestia cedării Silistrei

României pare a fi fapt împlinit. O telegramă de ieri din Sofia anunță, că în chestia Silistrei stăm în ajunul unei înțelegeri definitive între Bulgaria și România. Cedarea Silistrei va urma deodată cu semnarea preliminarilor de pace și cu încetarea ostilităților.

Expozeul cancelarului german

a produs o agitație dezbateri în Reichstag-ul german. Între alții dep. democrat Müller a atacat administrațiunea militară germană, care, la fel cu diplomația, a fost surprinsă de evenimentele din Balcani. Va aparține de acum înainte, cel puțin acum, unei diplomații abile, de a stabili cu statele balcanice, cari au arătat o astfel de vitalitate, relațiuni de amicitie în adevăr bune, pentru ca ele să devie adevărate elemente de progres în Europa. O diplomație bună ar trebui să înfrâneze panslavismul războinic printr'o politică prudentă.

Nimeni în Germania nu voește războiul cu Franța însă toți sunt unanimi cu privire la Alsacia-Lorena și nu vor părăsi un deget de pământ.

D. Scheideman, socialist, cambate cererile militare și declară: Se cere să considerăm pe sârbi și pe bulgari ca inimiți, de oarece Austro-Ungaria îi întărită în contra-î prin politica ei. Ce valoare are Austria oltău pentru noi, în aceste împrejurări, este de neînțeles. Dl Bethman Holweg a exprimat, deși numai în mod ipotetic, cuvântul fatal de contrast între slavi și germani. Acest cuvânt va fi făcut la Viena o impresie cu atât mai penibilă cu cât Austro-Ungaria este un stat semislav.

Dep. polon Sayda declară, că polonezii nu pot să voteze ministrului președinte prusian un miliard! Dep. Erzberger relevă sporirea șovinismului în Franța și în Anglia precum și armamentele continue din Rusia, care va fi mereu o primejdie pentru pacea universală. Rusia, nu Franța, este inamicul cel primejdios! Poporul german nu dorește de cât să păstreze pacea și să fie în deajuns armați.

Dep. elsațian Haegi nu primește proiectul și protestează în contra faptului, că chestia Alsatiei și Lorenei ar pricinui urcarea contingentului de recrutăți.

Terminându-se alaltaeri desbaterea expozeului, cancelarul Bethman

Hollweg a răspuns antevorbitorilor lămurind unele chestii, în cari a fost rău înțeles. Între altele a declarat că nu trebuie confundat curentul panslavist cu noțiunea apartinerii la rasa slavă.

Proiectele militare au fost trimise spre esaminare comisiei bugetare începându-se desbaterea proiectelor, cari se referă la acoperirea cheltuielilor recerute de proiectele militare.

Cucerirea Adrianopolului

a produs mult sânge rău între Sârbi și Bulgari revendicând fiecare din ambele state pentru sine gloria de-a fi prins pe »leul Adrianopolului« Sukri-pașa. În ședința de alaltaeri a Srupșkinei ministrul de războiu sârb, răspunzând unei interpelații, a declarat următoarele:

Corpul de asediu sârbesc, constând din 47.868 de oameni, sub ordinea generalului Stepanovici, care a trebuit să asedieze partea cea mai tare a fortificațiunilor, era însărcinat să atace aceste fortificațiuni. În cursul asaltului general, pentru a înlesni Bulgarilor atacul frontului de Est, Sukri-pașa a fost prins de reg. XX. sârbesc. Ferderile sârbilor în tot decursul asedului sunt de: 478 morți în bătălie, 608 morți de boală, 1917 răniți; 19.320 au căzut bolnavi.

Scuștina a ascultat cu entuziasm pe ministru. Guvernul a cerut apoi un credit militar extraordinar de 90 milioane. În aceeași ședință, deputatul june radical Draskovici a interelat pe dl Passici asupra alianței balcanice și atitudinii aliaților cu privire la eșirea teritorială a sârbilor la mare și asupra chestiunii Albaniei autonome cu granițele ei.

La Constantinopol

situația pare a fi critică. Guvernul temându-se de conspirații, Sâmbătă noaptea poliția a înconjurat palatul principelui Vahib Eddin și i-a interzis să-și părăsească locuința. Poliția a constat că principele este organizatorul unei conspirații și a voit să detroneze pe actualul Sultan proclamându-se el Sultan. Marele vizir a raportat aceasta Sultanului, care a imputernicit guvernul să expulzeze din Constantinopol pe principele Vahib Eddin. Poliția a arestat alaltaeri 250 ofțeri bănuți că au luat parte la acea conspirație.

Rusia în perplexitate?

Situația diplomatică a Rusiei pare a nu fi lipsită de oarecare asemănare cu cea a cănelui lacom, ce trecea cu o bucată de carne în gură peste apă. Atâta că Sassanov e cu mult mai înțelept; dacă ar fi însă după »panslavisti«, ei n-ar esita de a se arunca în apă pentru a nu lăsa prada ce văd acolo, ca umbră. Pare că e sigur că Sassanov nu va ceda celor ce conjură războiul, căci interesul său cel mare este a nu se strica cu Anglia.

Correspondentul din Petersburg al ziarului »Reichspost« scrie pe tema aceasta:

»Grija principală a lui Sassanov este de a se ține bine alături de Anglia, ca să nu rămână loc pe seama triplei lăngă Anglia. De aceea a cedat Sasanov atât de iute în afacerea Dardanelor și a revocat pe ambasadorul său la Constantinopol, când a simțit că Britaniei mari nu-i place să audă acum vorbă despre Dardanele; de acum nu mai pomenesc nici chestia Armeniei, tot atâtea renunțări de dragul Englezilor, cari i-ar putea cauza mari neplăceri în Asia, în Orientul extrem. De acea i-a abandonat și pe Bulgari față de România; într-adevăr, Dr. Danew a avut o audiență foarte rece la Tarul, unde înțelese că Rusia n-are motiv a-și provoca perplexități din cauza Bulgarilor, a căror recunoștință și de altcum e problematică; imediat Danew a și plecat, în raptul capului, văzând că ambasadorii, mai ales ai triplei, susțin energetic România, iar ceilalți nu prea susțin Bulgaria.

Tot astfel și din momentul când admiratul englez Burney a luat comandamentul flotelor reunite, Rusia a încetat, pe față măcar, a încuraja pe Sârbi și pe Montenegri, și imediat guvernul sârbesc a declarat că respectă voința Europei, își retrage trupele și ascultă smerită, iar Nichita a trimis vorbă, că e gata a se târgui, cerând 20 milioane pentru Scutari, dar e mulțumit și cu mai puțin. Dar față de Anglia nici Franța nu contrazice...

C. N.

Mitropoliți români în Balcani.

Cetim în »Minerva«:

Apropiindu-se rezolvirea conflictului balcanic, era firesc ca autoritățile noastre să se gândească la viitoarea conducere sufletească a Românilor din Peninsula Balcanică.

Nu mai e un secret pentru nimeni, că populația aromânească din fosta Turcie va fi împărțită între Greci, Bulgari, Sârbi și Albanezi, viitorii stăpânitori ai pământurilor locuite de aromâni.

Guvernul român, după câte se spune, a obținut dreptul de a-se îngriji de instrucțiunea și cultul aromânilor, cari vor intra sub noua stăpânire. Ca urmare, se spune, că ministerul nostru de culte va crea câte un loc de mitropolie al Aromânilor din Grecia, Bulgaria, Serbia și Albania. Acei mitropoliți vor fi aleși dintre clericii din țară. Pană acum, bine înțeles, că nu s-a luat nici o hotărâre asupra alegerei acelor viitori mitropoliți.

Putem spune însă, că fostul mitropolit, P. S. Arhierul Ghenadie Petrescu, și-a exprimat dorința ca să fie trimis mitropolit al Românilor din întreaga Macedonie. Asupra acestei propuneri n'a putut fi luată nici o hotărâre până acum.

Actuale.

— La Correspondenza Rumena. — Papa. — Republicanii maghiari. —

În orașul italian Parma a început să iese o foaie de informațiuni românești, »Correspondența Romană«. E redactată în itălenește de filo românul Roberto Fava și va apărea odată pe săptămână, în fiecare Sâmbătă. Am primit numărul prim al Correspondenței, care se prezintă în condiții foarte bune, publicând informații și articole referitoare la Români de pretutindena. Remarcăm din aceștia următorii: Români din Transilvania, — un articol în care se schitează stările și luptele Românilor din Ardeal.

Un alt articol ne revocă în memorie figura neuitatului bărbat Dr. Ioan Rațiu. Este o reminiscență despre idealurile lui, scrisă din Sibiu, de d-na Emilia Rațiu.

În al treilea articol se reproduc din presa flo-italiană din București ecouri referitoare la războiul libic (Tripolitania). Apoi se publică notițe informative despre evenimentele politice române, note bibliografice etc.

»La Correspondenza Rumena« are de scop a propaga prietenia, frățietatea și solidaritatea între Italia și România, respective între Italieni și Români de pretutindena și a informa publicul italian despre toate mișcările și manifestațiile vieții românești.

Salutăm Correspondența și-i urăm viață prosperă.

Pontificalele Piu X. e greu bolnav și considerând etatea înaintată la care a ajuns bolnavul, se poate aștepta catastrofa finală.

Din cauza aceasta se fac deja combinații referitoare la persoana noului Papă. Anturajul Papei cum se știe are o mare antipatie față de cardinalul Rampolla, care fusese considerat de urmaș al lui Leo XIII. Merry de Val și alții din jurul Papei au înduplecat pe Piu X. să numească de arhiepiscop din Lateran pe arhiepiscopul Ferrata. Astfel acesta a devenit papabil și va fi un concurent periculos al lui Rampolla, care de sigur va reflecta la scaunul pontifical de Papă.

În 14 I. c. își ține, cum am amintit, partidul republican maghiar adunarea anuală în Macău. Vor fi reprezentăți și republicanii maghiari din America.

Din numărul celor ce participă la adunare se vede, cine sunt republicanii maghiari: s'au înștiințat ca participanți 27 preoți reformați, 31 de învățători confesionali, cei mai mulți reformați și 54 de advocați.

Din Câmpie.

— April a. c.

Un sinod protopopesc subinspecția unui notar comunal.

În 8 Aprila a. c. și-a ținut tractul Cătina sinodul de primăvară, la care au luat parte aproape toți preoții tractuali. Sinoadele de primăvară se țin în locul prim pentru-ca preoțiile se facă pocăință, să se mărturisească. După mărturisire preoțiile ține adunarea sinodală, în care se desbat afaceri de interes pur bisericesc. Tocmai de aceea, pentru-că în sinoade au să se desbat numai afaceri bisericesti, sinoadele nu au să fie anunțate forului administrativ și în consecință reprezentantul acestui for nu are loc la astfel de adunări.

Aceasta-i dealtfel practica în întreaga Archidieceză de Alba-Iulia și Făgăraș. Singur tractul Cătina făcea excepție în privința aceasta, căci în acest tract adunările preoțești se țineau sub controlul slujbașului ideii de stat maghiar. Sub șefa actualului protopop a părintelui I. Dănilă însă părea, că și preoțiile de pe Câmpie s'a mai trezit la conștiința de sine și în trei ani adunările preoțești din tractul Cătina s'au ținut ca și în alte tracte, — fără controlul nechemat. Dar se pare, că pentru Câmpie era prea lung acest res timp, căci tractul a revenit iarăși la vechea alvie.

Adunarea sinodală din Marția trecută ținută în Șermeșul mare a avut loc în prezența notarului comunal.

După împlinirea datorințelor creștinești, după spovedanie, preoțiile s'a adunat în școala confesională, unde spre marea uimire a unora, se prezintă și notarul comunal. Unul dintre preoți l-a întrebat, că ce caută. Dar notarul, un maghiar de 5 pițue din viața lui Israil i-a răspuns peste umăr: »eu sunt protopopul«.

Natural că aceasta încălcarea a dreptului bisericii noastre și batjocura ce li s'a făcut prin prezența notarului, nu a putut fi trecut cu vederea de toți preoții tractuali. Îndată după deschiderea adunării, părintele Florian din Țagșor, arătând dreptul sfintei noastre biserici, de aș ținea adunările sinodale fără ca să le anunțe administrațiunei comitatene și fără control civil, a adresat presiidiului următoarea interpelare: »Sfinția Sa Domnul protopop a învitat pe reprezentantul administrațiunei să se inspecționeze? Și dacă da, pe ce bază și de unde își ia Sfinția Sa acest drept?«

Părintele protopop a declarat, că nu are cunoștință cum s'a întâmplat, că dl notar ia parte la sinodul protopopesc, dară dacă s'a prezentat, împrejurarea aceasta nu are să ne conturbe, și noi să ne ținem adunarea.(?)

Răspunsul acesta în doi peri nu a putut îndestuli pe interpelator. Acesta a declarat, că la un sinod inspecțional de un nechemat — cum e și dl notar — nu poate participa și s'a depărtat din școală.

Ceialalți părinți sinodali nu au socotit de jignitor prezența notarului, au continuat adunarea, ca și când nu s'ar fi întâmplat nimica. Nu tot astfel a făcut notarul, ci luându și notițe a trecut la răboj pe obraznicul »popă valach, care a îndrăznit să-și ridice vocea împotriva prezenței Măriei sale. Ulterior va dovedi el »valachului« ce poate!

Părinții sinodali ar fi avut datorința să leie act despre ținuta și absența părintelui Florian și să aducă o hotărâre cu privire la absența dânsului, anume: s'au să recunoască că ținuta dânsului a fost corectă și atunci să-i scuze absența, sau că nu a fost corectă și atunci să nu-l scuze, ci să-l pedesească. Le-a căzut însă greu părinților sinodali să debeată, o astfel de afacere, pentru-că, dacă prootul eșea nevinovat, Sfințiile lor nu mai puteau rămânea nici un moment sub inspecția notarului, iar dacă l'ar fi osândit, trebuiau să invoace vre-o lege ori ordinațiune, pe baza căreia avea drept să fie de față reprezentantul administrației comitatene la sinoadele protopopoești. Dar de unde să le învoci, dacă astfel de legi ori ordinațiuni nu sunt!

Cu toate aceste unii din părinții sinodali au înțeles situația neplăcută în care au ajuns și cel puțin la aparință au voit să se spele de pata murdară. Dar durere, nu au fost în stare de-a se ridica la înălțimea marilor interese ale bisericii noastre greco-catolice românești!

Părintele Turcu din Șopteri a interelat din nou pe președintele, să răspundă, că Sfinția Sa a anunțat preturei ținerea sinodului sau nu? Părintele protopop a declarat din nou, că dânsul nu a anunțat, și nu are cunoștință despre aceea, că cine a făcut pași, ca să invite pe domnul notar la sinod. Notarul însă și-a scos »dreptățile« și a dovedit că pretura din Șermeșul mare i-a ordonat ca să se prezinte la adunare. Iar pretura a făcut acești pași pe baza arătorii oficioase a pretului local, a părintelui Constantin Rusu. Primindu-se

acest răspuns, adunarea a trecut la ordinea zilei, dând încă odată dovadă că de puțin cunosc părinții sinodali drepturile așezămintelor sfintei noastre biserici!

Dar, pentru D-zeu, unde vom ajunge noi, dacă fiecare preot din tract va da direcție, afacerilor tractuale, preterând persoana protopopului? Dacă acest rău nu se va curma dela început, atunci se va lăți tot mai mult! Azi părintele din Șermaș a încunostințat pretura despre ținerea sinodului, crâne alt preot va împlini alte agende ce se țin strict de ofiul protopopesc. Azi prin conlucrarea părintelui Rusu notariul comunal își câștigă informații la fața locului, despre ce se pertractează în sinod, ce mâne poate alt preot se afle de lipsă și cu cale ca însuși se facă un raport fidel în scris preturei despre ceea ce se pertractează în sinod. Care nu înseamnă stările acestea un adevărat anarchism în sinul bisericii noastre?

Dacă preoțiile din tractul Cătina în frunte cu părintele protopop I. Dănilă țin de lucru bun și cuviincios, făpta condamnabilă a părintelui Constantin Rusu, prin care a nesocotit așezămintele sfintei noastre biserici, a preterat pe protopopul, reprezentantul Preavenieratului Ordinariat metropolitan, și a dat scaun notariului comunal în sinodul protopopesc, cred că nu va califica tot așa acest fapt preavenierat superioritate bisericescă. Cred că superioritatea noastră bisericescă va binevoi a lua act despre scandalul ce s'a făcut în sinodul protopopesc din Șermeșul mare, și va cere informații oficioase dela protopopul Cătinei, despre tot decursul aceluui sinod. Va porni o anchetă în cauza aceasta, pentru constatarea adevărului și a vinei, și va pedepsi pe cel vinovat. Pentru-că ori a lucrat părintele Rusu corect, și atunci repășirea părintelui Florian din sinod, nu a avut loc și trebuie pedepsit, ori a lucrat părintele Rusu necorect și atunci nu e cu cale ca părintele Florian să tragă singur scurta, să fie făcut de rușine în fața unui notar din partea preoției tractuale, care la părăsit și s'a înșoțit cu notariul!

Viitorul va dovedi și așteptăm să se facă lumină!

Un credincios gr. cat.

Un semestru de muncă.

Activitatea societății »Petru Maior« din Budapesta pe semestrul prim al anului școlar 1912/3.

De dragul unei legături sufletești mai intime și al cristalizării unui program de muncă unitară conform necesităților neamului și puterilor noastre, societatea »Petru Maior« în plină ședință a hotărât, să trimită tuturor societăților academice studențești românești din monarhie și străinătate un raport, care să reasumeze principiile conducătoare și munca dezvoltată în societatea noastră. Voim astfel să supunem unei critici toată munca, ce-am desfășurat-o în semestrul prim, ca să aflăm întrucât aceasta e corespunzătoare menirii societăților studențești.

În cele următoare vom da: I. puține deslușiri despre starea societății, și

II. ne vom nizu, să arătăm spiritul ce predomină între membrii ei așa după cum reiese: a. din diferitele cuvântări ocazionale b. din activitatea membrilor c. din hotărârile mai importante.

I. Societatea are un local cu 3 odăi, pentru care plătește o chirie de 1200 cor. — Averea societății e de 31700 35 cor. Cheltuețile semestrului prim se urcă la suma de 1700 cor. Are o bibliotecă constătoare din 2320 vol. Numărul membrilor ordinari e de 146 (cel mai frumos număr ce s'a putut însemna până acum), dintre cari 77 stud. în medicină, 24 în drepturi, 23 în tehnică, 13 în literă, 7 la academia comercială, 2 la pedagogia superioară și 5 membri extraordinari.

La ședințele ordinare-mixte iau parte de obicei câte 50 — 60 de membri (după cum ne îngăduie încăperile modeste ale localului)

II. Societatea s'a constituit în 13 Oct. n. 1912 și în semestrul I. s'au ținut: 1 ședință generală extraordinară, 2 ședințe publice, 6 ședințe ordinare mixte și 2 ședințe administrative.

a. Cuvântările de deschidere a ședințelor sunt o sinteză a gândurilor și dorințelor membrilor societății. Un reasumat al acestora e necesar, fiindcă formulează programul activității societății noastre:

Scopul societății noastre e însușirea unei limbi neaoșe românești, susținerea trează a dragostii de neam și în legătură cu acestea înfăptuirea unității sufletești cu Români de pretutindeni. Pentru ajungerea acestor scopuri se cere o muncă stăruitoare, sinceră, făcută din dragoste și bunăvoință, ca astfel să se introducă comunitatea, și încrederea în sinul membrilor. Desbrăcați de ambiții personale fiecare să considere un transplantator al ideilor

prinoase ale marilor cugetători, idei, cari pot da o directivă sănătoasă. Să luăm pilda dela studenții ruși, cari printr-o propagandă sistematică și stăruitoare au produs acel curent de regenerare menit să înlocuiască dominația cutului cu legi umane. Dar nu numai noilor îndrumări ale timpului să ne aplecăm urechea, ci să căutăm mai ales îndemnul premegătorilor noștri. Le aflăm acestea în faptele ca și în scrierile lor. Lectura jurnalelor politice și a literaturii nu e de ajuns, ca să ne facem o idee adevărată de sufletul românesc. E necesar să ne coborâm în mijlocul poporului, să mergem la el acasă să trăim în apropierea lui. Iar cunoștințele câștigate să le împărțim tuturor colegilor, ca fiecare să-și cunoască partea lui de muncă pentru leuirea rețelilor de cari e bătut poporul nostru astăzi. Tot pentru o lămurire a situației, în care se află Românismul vom invita pe reprezentanții culturii românești să ne înădă o conferință. În cadrul acestor cuvântări ni s'a adus aminte și de jertfa, ce trebuie să o aducem pentru ridicarea »Căminului studentesc.

După ce am schițat acest program, să vedem intrucât a fost ornat.

b) În prima ședință a societății a pășit d. Gheorghe Comșa cu conferința: »Teoria evoluționistă despre formarea omului. Motivul lucrării d-lui Comșa este necredința, ce se născuie în sinul științei noastre în urma teoriilor științifice despre formarea omului. Combate punctele principale ale teoriei evoluționiste. Ne spune, că nu i-a răsușit nici lui Huxley prin cercetări anatomice să pună baze acestei teorii. A căzut și »homo alalus« al lui Dubois. Nici Strauss n'a putut argumenta că maimuța ar avea intelect. Haecel a »îndreptat« și adaus teoriiile lui Darwin, ca și ale lui să fie înălțurate de doctrina lui Ostwald. Trece în revistă pe cel, cari au argumentat, că teoria evoluționistă nu se poate susține. Singură dogmele Bibliei se susțin temeinic, ele ne învață creațiunea Dzească a omului, singura, care se poate admite. Dar Biblia nunuamă că ne dă soluția cea mai sigură a acestei probleme, ci prin învățătura sa contribuie nespus de mult la întărirea încrederei, a demnității, a dragostii de oameni, de muncă. Să ne întorcem înapoi la Biblie și plini de umilități, ca și strămoșii noștri, să ne închinăm lui Dumnezeu, care cu atât de nobile calități a dotat sufletul omului.

Această conferință a stărnit o discuție vie și vastă, în decursul căreia mulți au aprobat, alții au combătut părerile d-lui Comșa, iar alții s'au mărginit a le lăsa, că într'adevăr teoria evoluționistă nu ne lămurește pe deplin originea omului.

Imediat după această ședință a urmat una publică arangeată într-o sărbătorire a jubileului de 100 de ani, ce s'au împlinit dela nașterea lui Grigore M. Alexandrescu. Această ședință publică ținută în 3 Nov. n. 1912 a fost cea mai frumoasă dintre toate, câte le-am aranjat în acest semestru. Am avut bucuria de a fi chiar cei dintâi, cari am prăsmuit plinirea a 100 de ani dela nașterea poetului. Pe lângă zelul depus de studenții amintim și binevoitorul concurs, ce ni l-au dat doșoarele Delia Plopu și Georgina Rosu. Programul a fost variat: conferința d-lui Vesile Stoică: »Gr. M. Alexandrescu, arii alese din compoziții românești și streine cântate cu deosebită măiestrie de dra Delia Plopu; doine cântate cu mult simț, de dl Cornel Olariu, acompaniat la pian de dra Georgina Rosu; cântece de cor executate de corul societății condus de dl Vasile Pătrașcu; câteva execuții de vioară ale d-lui Sever Păscuțiu; »Ucișagul fără voce« declamat de d. Gheorghe Comșa și câteva fabule recitate de d. Victor Vlad.

(Va urma).

ȘTIRI.

— 29 Martie 1913.

Navigationea sub-marină este titlul conferinței, pe care a ținut-o alaltaseară la București locotenentul Baud din marina franceză. Din această conferință, care mai ales în actualele împrejurări, când România plănuește înființarea flotei naționale, are o importanță deosebită, reținem următoarele: Principiul submarinului — a spus dl Baud, care e un ofițer de valoare și un tehnician recunoscut în marina franceză — este exprimat prin numele, pe care-l poartă. Ca o năluca, acest vas apare în fața inamicului, atacă și apoi dispare, ca și când n'ar fi fost în fundul mării, ca să apară iar acolo unde

cu gândul nu gândești. Cele dintâi submarine se prezentau sub forma unei țigări de foi, așa zise: »la torpille portée«. Aceste submarine nu aveau siguranța în conducere și erau expuse la dese explozii. Submarinele și-au găsit perfecțiunea în America și Franța și mai ales în Franța ele au realizat cele mai mari progrese. După ce dl Baud vorbește de tipul »Norvall«, examinează cu deamănuntul tipul cel mai perfecționat »Laubeuf«, care plutește până la 29 metri adâncime și suportă 300 și 350 tone. Pe lângă aceasta suportă un echipaj destul de numeros și nici odată »Laubeuf« nu a suferit vre-o scufundare. În manevrele navale franceze din anul trecut submarinul »Laubeuf« a dovedit că este pe deplin suficient. Acest tip, cu oare cari schimbări în factură, a fost adoptat atât de marina germană, cât și de cea italiană.

Vorbind despre fenomenul scufundării, dl Baud arată prin proiecțiuni luminoase un »Laubeuf« lansat în largul mării și făcând diferite manevre, admirabil prinse și redade. Scufundarea se face cu ajutorul motoarelor electrice și niște supape, cari în momentul scufundării sunt lăsate deschise. Atunci apa pătrunde în vas și vasul se scufundă. În momentul când submarinul trebuie să vie la suprafață, apa este dată afară și vasul devine mai ușor. În cinci minute, submarinul este pus în pozițiune de scufundare, — în aceste clipe vasul este înconjurat de o lumină albastră și nimie nu pare schimbat în aparență. Când pericolul a trecut, vasul revine încet la suprafață, gata iarăși de luptă.

Conferențiarul vorbește de aruncarea torpillelor cu ajutorul submarinului. Acest vas năluca, reușește să distrugă printr'un simplu proiectil o namilă de vapor cât de mare.

D-l locotenent Baud, vorbind de rezultatele practice ale submarinului, în timp de războiu, crede că dacă Rusia avea în războiul cu Japonia astfel de vase, nu ar fi fost învinsă la Port-Artur. Italia în războiul cu Turcia a câștigat cu atâta greutate victoriile ei pe apă, tot din cauza acestei insuficiențe și mai ales Turcia, dacă în ultimul războiu ar fi avut un singur »Laubeuf«, ar fi nimicit cu siguranță flota grecească.

Aviatică. Societatea Gnome a lansat un tip nou din cunoscutele motoare de acest nume, cari, cum se știe, au contribuit atât de mult la succesele aviațiunii. Modelul acesta mai nou de 100 H. P. are multe avantajii față de cele mai vechi. În loc de 7 cilindre așezate în două planuri, el are 9 cilindri 124/150 mm. dispuse în același plan; astfel se câștigă spațiu și se face mai ușor și controlul. E rotativ ca și până acum; forța sa efectivă e de 102 puteri de cal, cu 1200 învârtiri pe minută, și nu e mai greu decât de 125 kgr. revine deci 1 kgr. 35 per H. P., moment foarte însemnat pentru aviatori, fiind de interes ca aeroplanelor să fie cât mai ușoare. Are un singur magnet și un injector. Se știe că și »șoimul Ardealului«, Vlaicu al nostru tot un motor Gnome are la minunatul său monoplan Vlaicu II, iar pentru cel nou (III.) va avea și motor de tip nou, ca cel descris aci. Prețul lui este de 10—12 mii coroane.

Asociația corpului didactic român din Bucovina adresează un călduros apel către toate inimile românești, în care, după ce arată greutățile începutului cu cari se luptă Școala Normală particulară de învățătoare cu limba de instrucție română, deschisă în anul trecut, roagă pe toți autorii și editorii români, ca aceștia luând în considerare importanța institutului, neșitatele bibliotecilor și lupta ce-o duc românii bucovineni pe terenul școlar pentru apărarea naționalității lor — să binevoiască a dona pentru această bibliotecă din operele lor sau din scrierile editate de dânsii, cărți, cari ar putea figura în aceste biblioteci: pedagogice, științifice, literare, colecții de reviste, hărți etc. — Toate darurile să se adreseze la biroul central al amintitei asociații (Cernăuți, str. Reședinței 2-a).

»Silistra Românească«. Ca un document al însuflețirii și pornirii nobile, de care sunt cuprinși Românii cari de pe pământul posomorâtelor țării ungurești ajung în atmosfera deschisă a libertății manifestațiunilor culturale din »țara dolarilor«, reproducem după »Libertatea« următorul pasaj al unei scrisori, primită de la cetitorul său G. Ghișescu (de loc din Poiana Sibiului) care de prezent se află în orașul Girard din America: »Chiar ținurăm o sfătuire Românilor aflați în Girard, punând temelul unei nouă Societăți române de

ajutor, — și chiar ne sosiră gazetele: »Neamul Românesc«, »Libertatea«, »Apărarea Națională«, »Vremea« și încă câteva, și până le-am văzut nițel pe toate, n'am putut pune capul jos și mă trezii că-i trecut de orele 2 noaptea. Și mâne nu merg la munca grea în fabrică ci, dacă-mi ajută Dzeu, la orele 4 d. a. merg acasă, și mă schimb din muncitor trudit, în hainele coale boeresti și cu trenul de 3 plec la Cleveland, căci avem adunarea comitetului suprem al »Uniunii Societăților Române de ajutor«, — și voi a încorpora în »Untune« și pe cea mai tineră soră: »Silistra Românească«, societate pentru apărarea naționalității și a culturii române în Girard.

— Nici un alt document nu ar putea dovedi mai mult simțul național al Românilor de peste Ocean, decât această scrisoare atât de vorbitoare a unui muncitor.

Muzeu nou de artă modernă la Paris. Galeria de artă modernă din prea frumoasa »grădina« a Luxem burgului la Paris este de mult prea îngustă pentru operele de artă, cu cari își îmbogățeste de un an Republica franceză colecțiunile sale de artă. S-a decis deci deschiderea unui muzeu nou, anume în edificiul fostului »College St-Sulpice« pentru a căruia adaptare s-a prelininat suma de 1.727.000 franci. Un amator bogat a oferit din al său suma aceasta, statul francez însă a refuzat de a primi. În schimb, s-a acceptat propunerea unui Englez de a dona noului muzeu St. Sulpice colecțiunea sa foarte pretioasă de artă contemporană din Anglia. Cu atât mai interesant va fi deci muzeul. Trei etaje vor cuprinde tablouri, sculpturile și lucrări plastice mai mici vor fi așezate în parter, lucrările lui Rodin chiar în locul unde era capela vechiului colegiu. »Le Figaro« face, pe tema aceasta gluma, că dacă Dumnezeu s-a mulțumit cu acel loc, doar va fi el destul de corâșpunzător și pentru Rodin supranumit și el »divinul« de admiratorii săi profani. Lucrările de adaptare ar fi să fie terminate în cursul anului prezent; dacă nu se va întâmpla ca la zidirea unei aripe la Biblioteca Națională, unde dintr'un an s'au făcut doispzece și cei mulți înainte.

Asasini lui Stroe Beloescu — ni se scrie din Bărlad — au fost osândiți de către Curtea cu jurați, în modul următor: Sterian Iosif, Toan Iosif, Vasile Chirică, Alecu Dima, Ioan Piele-Neagră, Manolache Popa și Manole Chiriloi au fost condamnați la muncă silnică pe viață. Aceștia toți acuzați de crimă premeditată asupra proprietarului Beloescu. Individul Vasile Berescu, ca complice, a fost condamnat la 5 ani închisoare. Curtea i-a condamnat și la cheltueli penale de 550 și despăgubiri civile de 1000 lei.

Regimente de copii nimicite. Corespondentul ziarului »Times« anunță din Sofia, că în luptele din săptămâna trecută, date la Cetalgea. Bulgarii după ce și-au văzut nimicite două regimente, golul rămas în urma celor răzuți l-au înlocuit cu alte două regimente compuse din copii, cari au fost trimiși în foc în ziua de 29 Martie. După atacul din ziua următoare pornit din partea Turcilor, ambele regimente de copii au fost aproape total nimicite, așa că în Sofia aproape fiecare familie își plânge câte un copil mort în luptă.

Știri mărunte. În orașul Buffalo din America s'a încins o cruntă încercare între muncitorii greviști și public. Greviștii au răsturnat tramvaele de pe șine și le-au aprins; se folosesc și de bombe, cu cari au cauzat pagube enorme. Militia locală neputând susține ordinea, au fost trimise din New-York trei regimente de soldați.

— În un birt din Serajevo a avut loc o încăierare între niște rezerviști aparținători regimentului 84 și o patrulă. Doi soldați au fost omorâți în urma bătălii. Tribunalul militar a pedepsit grav pe 3 rezerviști, un sergent major a fost osândit la 20 luni închisoare.

— În orașul Colmar (Germania) au fost descoperiți mai mulți indivizi, cari prin telegrafia fără fir erau în legătură cu stățiunea de turnul Eiffel din Paris și spionau în favorul Franței.

— De către tribunalul militar din Stettin a fost condamnat la 1 an închisoare de cetate, ofițerul de rezervă Böhmer director de școală, contra căruia — în timp ce-și făcea deprindea de arme — se făcuseră mai multe plângeri din partea inferiorilor săi, că se poartă prea brutal.

A. IZ. Caut un candidat de avocat cu praxă bună. Cei interesați să se adreseze la Dr. Serban de Voila avocat, Făgăraș. 2-6

Din Brasov și Tara-Barsei.

Asentările se încep în Brașov mâne, Sâmbătă în localitățile otelui Grand.

În Cinematograful Mercur se va da poimâne Duminecă în 13 l. c. la orele 4, 6 și 8 o reprezentațiune de rangul prim cu cele mai celebre noi-tăți, între altele »Șerpele în chip de femeie« dramă în 2 acte. Programul amănunțit în nrul de mâne.

Opera germană. Astăzi se va reprezenta drama muzicală »Stella maris« în 3 acte de Alfred Kaiser, iar mâne, Sâmbătă, opera comică-fantastică în 3 acte de Nikolaj: »Femeile vesele din Windsor«.

Pentru adevăr.

În Nr. 61 al ziarului nostru s'a publicat la rubrica »Din public« o corespondență scrisă și iscălită de d-l I. Șteflea.

Am dat loc acelei corespondențe deoarece în ținuta noastră suntem călăuziți de principiul: ca chestiunile publice să se discute și să se lămurească în public.

De multe-ori se întâmplă, că se face o anumită opinie, care poate să fie defavorabilă unei instituții. D-l Șteflea și de sigur cu dânsul și alții și-au făcut o opinie. Cei cari nu cunosc pe deplin situația poate să creadă, că părerile d-lui Șteflea sunt adevărate.

Acum însă o persoană marcantă din Săliște ne dă într'o scrisoare mai lungă toate delușurile competente în baza cărora trebuie să recunoaștem:

1. Că institutul financiar »Casa de păstrare« din Săliște e un model de bancă, că ea deși are un capital social numai de 250,000 coroane jertfește anual peste 10,000 coroane pentru scopuri culturale, în vreme ce alte bănci românești din patrie jertfesc cu mult mai puțin în raport cu capitalul de care dispun.

2. Că conducătorii Casei de păstrare din Săliște sunt toți bărbați cu dragoste pentru neamul nostru, pentru cultura și nevoile lui.

3. Că jertfele pe cari le-a făcut societatea română din Săliște pentru Casa națională terminată și deschisă în zilele trecute, au contribuit în mod înbucurător la înflorirea și bunăstarea comunei Săliște și în genere că jertfa lor poate servi ca model pentru toți conducătorii satelor noastre.

Ca să se vadă până la evidență activitatea laudabilă a Casei de păstrare din Săliște dăm următorul extras din scrisoarea menționată:

Casa de păstrare dispune de un fond de binefaceri de Cor. 70,329.99. Fond pentru spital Cor. 63,683.94. A dat până acum împrumuturi fără interese pe 25 ani următoarelor instituții publice:

Școala rom. gr. or. Săliște cor. 26.000.
Casa protopopească Săliște cor. 10.000.

Școala din Topârcea cor. 4.000.
Reuniunea de înmormântare, Săliște, cauția cor. 10.000.

Lăptăria, Săliște cor. 5.000.
Casa națională, Săliște cor. 48,584.09
E membru fondator: la Casa națională, Sibiu cor. 2.000.

La Asociație, Sibiu cor. 400.
La societatea pentru fond de teatru cor. 200.

A dat pentru gimnaziul din Brad cor. 1.000.
Pentru fondul ziaristilor cor. 500.
Pentru școala comercială din Brașov cor. 500.

Pentru internatul din Brașov cor. 500.
Dă anual:
Pentru școala din Săliște coroane 1,678.90 + 600.

Pentru grădina de altoi din Săliște cor. 1,678.90.
Știpendii și ajutoare cor. 1,678.90.
Pentru masa studenților din Brașov cor. 180.

Suma împărțită în anul acesta pentru scopuri culturale și filantropice e de cor. 10,493.

Mai observ că pe când cele mai puternice institute de bani ale noastre:

a) Albina cu capital social de cor. 6.000,000 dă pentru același scop cor. 26,000.

b) Victoria cu un capital social de cor. 3,000,000 dă cor. 5,000.

Casa de păstrare cu un capital social de cor. 250,000 dă anual cor. 10,493, care sumă crește din an în an cu creșterea afacerilor și venitului curat.

Cu deplină mulțămire și mândrie constatăm deci aceste adevăruri, pe cari nici noi nici altă lume nu le-am fi știut în întregime, dacă n-ar fi fost corespondența d-lui Șteflea, în care tocmai pentru că țineam să ni se comunice publice delușurile necesare, am declarat dela început, că nu ne identificăm și respective că nu înmăm răspunderea pentru cele cuprinse în corespondența d-sale.

Iată deci că ferul în foc se lămururește.

Felurimi.

Vârsta Pământului. Descoperirea radiului și a radioactivității de către soții Curie și d. Becquerel are, între altele, o importantă aplicațiune: aceea de a stabili vârsta pământului. De când există lumea și de când omul a început să caute misteriosul secret al originii sale, cercetătorii și savanții n'au ajuns să se pue de acord asupra acestei vârste. Zilele trecute, în discursul său de deschidere, pe care l'a ținut la Paris în muzeul de istorie naturală, profesorul Jean Becquerel a dat asupra acestui subiect date cari pot interesa pe toată lumea. Plecând dela un gaz cu desăvârșire rar al atmosferei noastre, numit helium, gaz care a fost descoperit în soare înainte de a fi bătut măcar pe pământ și care provine din desintegrarea radiului, — profesorul englez Strutt a ajuns să determine vârsta pământului.

Anumite minerale conțin helium, închis în structura lor intimă, și acest gaz nu poate proveni decât din dezintegrarea emanațiunii radiului, care se găsește pretutindeni la suprafața pământului. Calculând timpul necesar producției acestui helium conținut în anumite minerale, Strutt a găsit că cele mai vechi roci au trebuit să ia naștere acum 280 milioane de ani. Prima pelicula solidă, care s'a format la suprafața mării incandescente a globului terestru, datează de 300 milioane de ani.

Un alt calcul, bazat pe degradarea atomului de uranium, deduce că vârsta probabilă a nebulozilor terestre e de câteva trilioane de ani. Dl Becquerel a observat, că enorma cantitate de căldură, pe care soarele o trimete în spațiul de sute de milioane de ani, trebuie să fie produsă de mari cantități de materie radioactivă conținute de globul solar. Soarele joacă, deci, un rol extrem de important în fenomenele meteorologice. Petele solare au o mare influență asupra condițiunilor climatice ale globului nostru. Se știe, că aceste pete sânt la maximum după fiecare 11 ani. Această periodicitate de 11 ani e deosebenea luată în considerare în meteorologie. Temperatura se coboară ușor cu cel puțin trei grade, în regiunile tropicale, când petele sunt la maximum. Iar în regiunile noastre, în această perioadă, primăverile sunt mai calde.

În anul care urmează acestui maximum, plouă mai mult ca de obicei; creșterile râurilor și furtunile sânt mai frecvente în sfârșit, chiar societățile de asigurare au observat, că accidente sânt mai numeroase în această vreme.

ULTIME ȘTIRI.

Careii-mari 11 Aprilie. Vicariul nouel episcopii gr. cat. maghiare Ias-covici, sosind în comuna Moftinul-mic pentru a face prima inspecție biserică-scolară, s'au bătut clopotele într-o dungă, iar poporul român gr. cat. l-a scos cu huldueli și cu pietri din biserică și sat, cu toată asistența fi-solgăbirăului și a gendarmilor. Fișpanul Csaba a denunțat cele petrecute procuraturii.

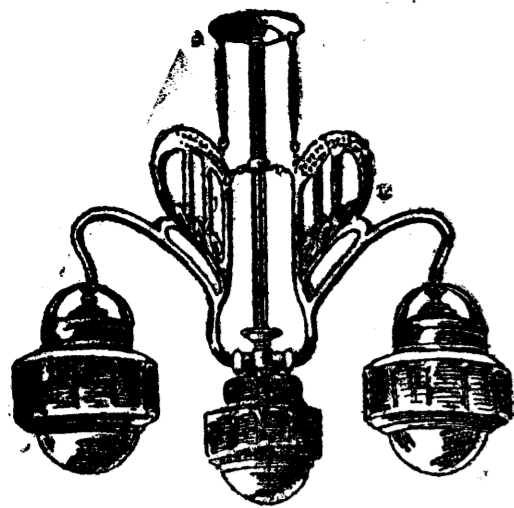
Proprietar:

Tip. A. Mureșanu: Branisco & Comp
Redactor responsabil:
Ioan Brotea.

FRAȚII SIMAY, Brașov Târgul grâului 3.

Proprietari Emil Bologa și soții

Recomandă toate articolele cele mai moderne pentru dame și domn
Confectionăm costume în timpul cel mai scurt garantăm pentru fason.
Steof, matăsării, confecțiuni, bluse și rofărie solidă. — Trusouri complete.
Serviciu prompt și prețuri moderate.

Policrande pentru gaz cu lumina Graetz.

cu prețuri originale ale fabricii și bec veritabil graetzin, cu toate trebuincioasele părți constitutive, schimbarea celor stabili independente, recomandă

Jekelius & Stotz

magazin de sticlărie și porcelan.

"FORTUNA"

Institut de credit și economii, societate pe acții în Rodna-Veche.

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii, societate pe acții "Fortuna" sunt invitați în sensul §-lui 21 din statutele institutului la

adunarea generală extraordinară

care se va ține în 15 Mai 1913 st. n. la 10 oare a. m. în localitatea institutului.

Dacă din lipsa voturilor prescrie nu s'ar putea ține adunarea la termenul de sus, prin aceasta se convoacă la o altă adunare generală extraordinară tot în același local pe 23 Mai 1913 st. n. la 10 oare a. m.

Obiectele:

- 1) Constituirea adunării generale, alegerea președintelui, notarului și alor 2 verificatori.
- 2) Licuidarea institutului prin ajutorul societății acționare Bistrițiana institut de economii și credit din Bistrița.
- 3) Alegerea licuidatorilor.
- 4) Propuneri statutare.
- 5) Alegerea unui membru în comitetul de supraveghiere.

Rodna-veche, la 7 April 1913.

Direcțiunea.

Georg Barthelmie

Mehanic.

Brașov, Strada Porții 41. Colțul Stradiei Sf. Ioan.

Afacere specială cu mașini de scris, socolit, dictat cusut. Aparate Electrice. Lampe de buzunar, Gramophone. Placă, Aes, Bande colorate, Hârtie și toate aparaturile Utensili etc.

Atelier mehanic fin.

Telefon 380.

Școală de scris cu mașina.

Semințe economice!

Și adevărat: Sămânță de sfeclă și de ierburii în toate felurile, sămânță de trifoi și lăptărie marfă aleasă și fără mătase cu atest și plombă de stat, toate în calitate cea mai bună și cu prețurile ieftine.

Totodată ne permitem a recomanda la Domnii economii varul nutritor alui Barthel din Viena

al cărui singur deposit pentru comitatul Brașovului și comitatelor vecine să afle la noi

J. L. & A. Hesshaimer BRAȘOV.

Novitate de apă minerală.

Aduc la cunoștința on. publicului, că am pus în circulație apa de jod a izvorului "BELA" din Zajzon, care se află la toate farmaciile, drogerii, și prăvălii de coloniale.

Despre puterea de vindecare a apei Hanko Vilmos și Dr. M. Hantz medic suprem comitatens a declarat că apa izvorului "BELA" din Zajzon se pot recomanda la turburarea schimbului de materie la anemie, boale de singe, oftica, la catar a organelor de inspirație și nutreământ, la reumatism și podagră și la boala de rănichiu.

Conținând jod e foarte bună la copii și tineri.

Amestecată cu vin este o beutură răcoritoare.

Fiind Zizinul aproape de Brașov sunt în stare a vinde sticla cu 10 fileri cu adusul acasă.

Comandele se execută încă în ziua aceea.

Magazinul central și manipularia fântâneli

Piața bollor Nr. 3.

Telefon 469.

Cu toată stima: **Ladislau Schuster,**

manipularul apei minerale.

GEORGE SZÖCS

croitor civil și militar român din
BRAȘOV, Strada Mihael-Weiss Nr. 10.

casa proprie.

— TELEFON 455 —

Deposit de cele mai nouă stoffe indigene și din streinătate.

Uniforme pentru studenți, dela 44 Kor. până la 56 Kor. din stoffa cea mai fină ce mi-a sosit un asortiment mare de stoffe.

Cu desfacerea prăvăliei confecționez cu 10% mai ieftin

Serviciu prompt!

Frețuri solide!

!!! A V I S !!!

40 mii kgr. luminări pentru sfințele Paști ofer cu prețuri de Cor. 82.— 100 kgr. loco fabrică sau din depositul

Karol Harth

(la pomul verde), Brașovul-vechi, garantez că luminările, în pachete, din cauza căldurii nu se vor lipsi una de alta.

IOAN PETEU.

Prima fabrică de luminări de ceară și parafină din ARDEAL.

"TRANSYLVANIA"

banca g. m. de asigurare, Sibiu (Nagyszeben) recomandă încheierea de

Asigurări pe viață în condițiunile cele mai favorabile.

Pentru prețuri și invitații români gr. or. dela școlile confesionale avantajii deosebite.

Special de remarcă sunt combinațiunile următoare:

Asigurări mixte cu restituirea integrală a reselor de 3% garantată.	Asigurări de pensuni simple și combinate cu asigur. unui capita
Asigurări simple și mixte cu participare la câștig de 40%.	Asigurări mixte cu plățirea necondiționat de 2-ori a capitalului.

Asigurări de foc

deasemenea foarte ieftine.

Dela existența "Transylvaniei" s'au plătit din partea ei:

Capitale asigurate pe viață.	Cor.	146.556-63
Pagube de foc		5.275.798-23
Sumele asigurate pe viață erau cu finea anului 1911		10.931.322-
Asigurări de foc		127.763-744-
Capital de fondare și rezerve		2.520.492-

Informații și prospecte se dau gratuit prin direcțiune în Sibiu prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, și Cuj, cum și prin toți agenții din comune.

Agentura principală pentru Brașov se află la d.l. H. Herman, Strada Porții Nr. 51.

Per oare versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

Deschidere de prăvălie

Subscrierul aduc la cunoștința On. publică că am deschis în strada Hârșer Nr. 2

Prăvălie cu alimente

Legumi, zarzavaturi fracte sulice, conserve de legumi, de licatose, precum pește sărat în fiecare zi pește proaspăt, Brânzeturi, unt-cu preț ieftin, servicii solid.

Mă rog de sprijinul on. public.

George Moșoiu

Se capătă cu preț și condiții convenabile, pe lângă plățire și în rate,

mașini de cusut, fabricat de rangul prim, mobile de lemn și fer, tablouri, oglinzi, ciorănițe de părete și buzunar, tacâmuri de argint de china, garnituri de salon, saltele de divan, pășături de tot felul, covoare, plapome, rochi, haie de răbași și băeți și după măsură. Mare asortiment în stindarde naționale

Szölösy Zs.

Brașov, strada Porții 69.

Szám: 1068/1913.

Concurs.

1068/913 pret. Pentru ocuparea postului de medic în cercul sanitar Polyán cercul Szerdahely com. Szeben prin aceasta public concurs

în cercul sanitar cu sediul Polyán se țin următoarele comune: Polyán, Rod și Ianinna.

Concurenții, cari doresc să ocupe acest post împreună cu elementele statutare în Art. de lege XXXVIII din 1908 ca petițiile instruite cu documentele prescrie în § 7 din Art. de lege XXXVIII din 1908 documentând calificația și serviciul de până acum, să le înșinteze la subscrierul până ziua de 8 Mai a. c. la 12 oare

Cu convocarea la pt. 2 din § 7 al Art. de lege XXXVIII din 1908 se fac atenții concurenții, că în cercul sanitar al Polyanei partea cea mai mare a locuitorilor vorbește limba română.

Szerdahely 1913 în 2 April.

Prim președintele cercual

Dr. Bruckner.

In asortiment bogat.

Cărucioare de copii. --
Cărucioare sport.
Paturi de copii.
Lavor de copii.
Scaune pentru copii care se pot deplasa.
Cărucioare de păpuși,
Paturi de păpuși!

Rogojini de lemn pentru camere de bec.
Stergătoare de lemn.
Măsuțe împodobite.
Cuere pentru curățarea hainelor.
Cuere de haine.

Paturi de fer și alamă.
Cavalet.
Paturi cu jarnire.
Paturi cu cutii
Lavoare.

Dulap de noapte.
Statii de haine.
Saltele de sârmă
Afrigue în trei părți.
Saltele cu păr de cal.

Scaune pentru grădini.
Lavite pentru grădini.
Mese cu paravan.
Pavloane pentru grădini

la

Czell & Frank

Strada Vărnei 34.

Ioan Apfelbach

BRAȘOV, Strada Porții 18.
(La regele gulerilor.)

Vă recomand magazinul meu mare de ciorapi de bărbați, dame și copii și ciorapi de turist, cămăși albe și colorate de turist, Ismene lungi și scurte până la glezne. Gulere manjele și cravate moderne. Umbrele, Toileți și Parfumerie. Vă servesc solid și sigur.

52.38